

Utvärdering av utbildning

*Våld mot kvinnor och barn i nära relationer – 8hp,
Malmö högskola.*

Mats Andersson & Anne-Charlotte Ek

Utvärdering av utbildning

*Våld mot kvinnor och barn i nära relationer – 8hp,
Malmö högskola.*

Mats Andersson & Anne-Charlotte Ek

Malmö högskola, 2008

Enheten för kompetensutveckling och utvärdering

© Copyright 2008 Malmö högskola, Enheten för kompetensutveckling och utvärdering.
Information om utvärdering på Malmö högskola: www.mah.se/utvardering.

Innehåll

1 Bakgrund	4
2 Utvärdering av kursen	6
2.1 Tillvägagångssätt	6
3 Våld mot kvinnor och barn i nära relationer - 8 högskolepoäng.....	8
3.1 Våren 2008.....	8
3.2 Kursdeltagarna	9
3.3 Syfte med deltagande i kursen.....	9
3.4 Finansiering och gruppstorlek	9
3.5 Information före kursstart och återkoppling.....	10
3.6 Samarbetet mellan kursledning, administration och deltagare	11
3.7 Lokaler och gruppdiskussioner	11
3.8 Kursens innehåll.....	12
3.9 Litteratur och examination	13
3.10 Kursens pedagogiska utformning	14
4 Slutsatser och rekommendationer.....	15
5 Referenser	16
6 Bilagor	17

1 Bakgrund

Propositionen *Kvinnofrid* (1997/98:55) sammanfattade väl den ökade medvetenheten om det samhällsproblem mäns våld mot kvinnor utgör och blev också startskottet för en rad initiativ och utredningar. I *Kvinnofrid* betonades vikten av att de som jobbar och möter våldsutsatta kvinnor har kompetens om bakomliggande orsaker, kan hantera och bemöta de berörda på adekvata sätt. I slutet av 2005 tillsatte regeringen en utredning som gavs i uppdrag att se över socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor och att föreslå åtgärder för ett bättre stöd (SOU 2006:65). En av åtgärderna som föreslogs i utredningen var stöd till kunskaps- och kompetensutveckling för socialtjänstens personal. Vikten av kompetensutveckling på området har även betonats i många av länsstyrelsernas undersökningar och rapporter; ”kunskapen behöver förbättras, det finns behov av fortsatt kompetensutveckling, utbildningsbehov och kunskapen inom socialtjänsten behöver förstärkas ytterligare för att stödja våldsutsatta kvinnor och deras barn” (SOU 2006:65 s.157). Även Högskoleverket konstaterade i samband med en granskning 2004 av elva av landets yrkesutbildningar att dessa frågor behandlades i begränsad omfattning, vilket pekar på ett behov av fortbildning inom en rad olika samhällssektorer (Söderling 2004).

I Skåne har flera aktiviteter initierats. År 2000 och 2005 gjordes kartläggningar gällande behoven för våldsutsatta kvinnor och deras barn i Skåne. 2006 genomfördes informella samtal med kvinnojourer och kriscentrum i Skåne och samma år genomförde Kalmar högskola, på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne, en inventering av behoven i Skåne. I alla dessa undersökningar framkommer behovet av utbildning inom området våldsutsatta kvinnor för att skapa en gemensam grund att stå på samt ett behov att utvecklade samverkansformer inom och mellan olika organisationer.

2007 gav Länsstyrelsen i Skåne Malmö högskola i uppdrag att genomföra en förstudie inför en sådan utbildningssatsning i länet. Förstudien var inriktad på ”kunskapsbehov inom området våld mot kvinnor i närstående relationer” (Johansson 2007 s.15) och resulterade i ett utbildningsförslag baserat på målgruppens önskemål och behov. I linje med regeringens direktiv till Länsstyrelsen avgränsades kursens målgrupp till socialtjänsten och kvinnojourverksamhet.

1.1 Uppdragsutbildning

På uppmaningar från Länsstyrelsen, tog Malmö högskola ett initiativ hösten 2007 till att utveckla och anordna uppdragsutbildningen ”Våld mot kvinnor och barn i nära relationer - 8 högskolepoäng”. Utbildningen utformades i linje med förslaget som presenterades i Monica Johanssons förstudie (2007). Kursutvecklingen är ett samarbete mellan högskolans *Enhet för kompetensutveckling och utvärdering* och *Fakulteten för Hälsa och Samhälle*. Kursen syftar till ”att deltagarna ska vidareutveckla befintlig och tillägna sig ny kunskap om förutsättningar och processer när det gäller våld mot kvinnor och barn i nära relationer. I kursen ingår även att öka deltagarnas förtrogenhet vad gäller stöd och bemötandestrategier till kvinnor och barn som utsatts för våld” (se bilaga 3).

Kursen genomförs i form av föreläsningar och seminarier/gruppdiskussioner och examineringen sker dels genom ett aktivt deltagande i sammankomsterna, dels

skriftliga inlämningsuppgifter. Dessutom ingår ett avslutande fördjupningsarbete med fokus relevanta för kursens teman (se bilaga 3.). Anmälan till kursen görs via en webbsida¹ och urvalet av deltagare sker utifrån ”först-till-kvarn-principen”. Gränsen för antalet kursdeltagare är satt till 30 deltagare.

¹ www.mah.se/valdsutsattakvinnor

2 Utvärdering av kursen

I samband med kursstarten gavs *Enheten för kompetensutveckling och utvärdering* på Malmö högskola i uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne och Malmö högskola, att utvärdera kursen. För detta uppdrag har Mats Andersson, projektledare på *Enheten för kompetensutveckling och utvärdering* och Anne-Charlotte Ek, forskare och lärare i Genusvetenskap anlitats.

Resultatet av utvärderingen ämnar ligga som grund för utveckling och förbättring av utbildningen.

Undersökningen har haft två huvudspår där det ena har varit att undersöka vilka personer som gått utbildningen, deras bakgrund, arbetssituation och förväntningar på kursen. Den andra inriktningen har varit hur deltagarna upplevt kursen, dess innehåll, form och organisering. Då kursen ges för första gången har det även varit angeläget att undersöka hur väl administrativa och organisatoriska strukturer fungerat.

2.1 Tillvägagångssätt

Utvärderingen bygger i första hand på enkätsvar och samtalsintervjuer med kursdeltagare, intervjuer med kursledning och administrativt ansvariga vid området *Innovation och utveckling*. Utöver detta har en dokumentstudie gjorts kring bakgrundslitteratur och kurslitteraturen för att öka förståelsen för kursens upplägg och innehåll. Vid två tillfällen har också utvärderingens preliminära resultat presenterats för beställaren: Länsstyrelsen i Skåne och Malmö högskola.

En enkätstudie genomfördes i anslutning till kursens start och en intervju- och fokusgruppsstudie i anslutning till kursens avslutning. Enkätstudien riktade sig uteslutande till kursens deltagare och avsåg att ge överblick. Enkäten innehöll 17 relativt öppna frågor och distribuerades till kursdeltagarna vid två föreläsningstillfällen.³ Enkäten besvarades av 20 (av 29) deltagare och har analyserats utifrån utvärderingens syfte och frågeställningar.

För att få ett ordentligt grepp om deltagarnas upplevelse av kursen genomfördes tre fokusgrupper/gruppintervjuer med sammanlagt 10 kursdeltagare vid kursens två sista seminarietillfällen.⁴ Urvalet var slumpmässigt och frivilligt. Trots detta blev den sammanlagda gruppen representativ för hela kursen; en grupp bestod av representanter för frivilliga organisationer, en av representanter för en grupp som medvetet arbetade med samverkan mellan olika intressenter i en Skånsk kommun och slutligen fyra socionomer från två olika orter.⁵

³ 13 respektive 20 maj

⁴ Intervjuerna genomfördes i samband med de två sista kurstillfällena den 20 respektive den 27 maj vilket bidrog till att fördjupa och nyansera synpunkterna i enkäten.

⁵ Vi har av forskningsetiska skäl utlovat samtliga kursdeltagare full anonymitet vilket innebär att vi inte anger vilken kommun detta gäller. Vi är tämligen övertygade att just deltagarna från denna kommun gärna skulle vilja träda fram och berätta om sina positiva erfarenheter av samverkan men vi föredrar att bevara det ursprungliga löftet.

Där det är relevant har vi kompletterat kursdeltagarnas uppfattningar med de som framkom i intervjuerna med Ingela Kolfjord, kursledare, Kerstin Gamelius - chef och Karin Wiversson – administratör på *Enheten för kompetensutveckling och utvärdering*.

Vid fokusgruppsstillfällena och intervjuerna har en intervjumall använts med tematiska frågor, men intervjupersonerna gavs stort utrymme att själv lyfta fram åsikter och synpunkter som ansågs viktiga (se bilaga 2). Syftet med mallen är att de olika fokusgrupperna vid samtalets slut ska ha berört de frågeställningar som på förhand identifierats som viktiga för utvärderingen. Detta möjliggör jämförelser av deltagares upplevelser av kursen.

Intervjuerna och fokusgrupperna har transkriberats och sedan använts som underlag vid analys utifrån utvärderingens frågeställningar.

3 Våld mot kvinnor och barn i nära relationer - 8 högskolepoäng

Nedan följer först en beskrivning av vårterminens kursupplägg 2008 och dess innehåll. Därefter redovisas vilka kursdeltagarna var och hur kursens olika delar uppfattats, framförallt av kursdeltagarna men även ur administrationen och kursledningens perspektiv. Kapitlet är indelat i tematiska rubriker utifrån syftet med utvärderingen och de svar som inkommit under studiens gång.

3.1 Våren 2008

Kursen för våren 2008 var uppdelad på sju heldagssammankomster under perioden 11 mars till 27 maj. Ansvarig för kursen var Ingela Kolfjord, docent i socialt arbete på Malmö högskola med inriktning mot rättssociologi. Strukturen på kursens tillfällen var genomgående den samma, med föreläsningar på förmiddagen mellan klockan 10 och 12 och seminariegrupper på eftermiddagen mellan 13 och 16 där diskussioner förväntades äga rum kring frågor som föreläsare och kursledare presenterat. Kursdeltagarna delades inledningsvis in i grupper utifrån geografisk tillgänglighet. Tanke var att understödja samverkan där exempelvis personer från en och samma kommun skulle få en möjlighet att träffas. Kursdeltagarna debiteras 10 000 kr för deltagande i kursen vilket utöver själva föreläsningarna och seminarierna inkluderar all litteratur och lunch vid kurstillfällena. Teman och föreläsare under våren var:

- 11 mars: *Våld mot kvinnor i nära relationer*
Föreläsare: **Wiveka Enander**, socionom, kristerapeut. Doktorand vid Institutionen för socialt arbete i Göteborg.
- 25 mars: *Våldutsatta barn och barn som har bevittnat våld inom familjen*
Föreläsare: **Åsa Källström Cater**, socionom och fil.dr. i Socialt arbete, Örebro universitet.
- 8 april: *Teoretiska perspektiv och aktuell forskning inom området*
Föreläsare: **Wiveka Enander** (se ovan)
- 24 april: *Organisation och samverkan*
Föreläsare: **Margot Olsson**, utvecklingssekreterare och samordnare för Kvinnofridsprogrammet i Malmö.
- 13 maj: *Lagstiftning, juridik och rättsprocess*
Föreläsare: **Pia Johansson**, domstolschef och lagman i Blekinge tingsrätt samt Länsrätten i Blekinge län.
- 20 maj: *Samtalsmetodik*
Föreläsare: **Kerstin Hägg**, docent. Pensionerad men tidigare verksam vid Institutionen för barn och ungdomspedagogik, specialpedagogik och vägledning vid Umeå universitet.

- 27 maj: *Att föra kunskapen kring dessa teman vidare ut i verksamheten*
Föreläsare: **Helén Elmqvist**, auktoriserad socionom som arbetat vid socialförvaltningen i Hässleholm sedan 1993 och som kvinnofridsamordnare sedan jan 2007.

Examinationen av kursen gjordes genom två skriftliga uppgifter; en handlingsplan, som skrevs gemensamt i gruppen och en individuell fördjupningsuppgift där kursens litteratur stod i centrum.

3.2 Kursdeltagarna

Samtliga 29 kursdeltagare var kvinnor. Den absoluta majoriteten av dem som besvarat enkäten var utbildade och verksamma socionomer. Bland dem som var verksamma inom frivillig organisationer varierar utbildningsnivå och såväl undersköterskor, förskolelärare som diakoner finns representerade. Det framgår i materialet att den geografiska spridningen var god. Deltagarna kom från Eslöv, Landskrona, Höganäs, Kristianstad, Ängelholm, Ystad, Töreboda, Mölndal, Helsingborg, Skövde, Staffanstorps, Yngsjö, Lund och Malmö. Nio av de svarande var i åldern mellan 30-40 år, fyra mellan 40 och 50 år och ytterligare fyra mellan 50 och 60 år.

3.3 Syfte med deltagande i kursen

Motiven till att gå kursen var i första hand en fördjupad kunskap om kursens tematik eftersom man i sitt arbete möter våldsutsatta kvinnor och barn. *”Bli tryggare i min roll som jourkvinna”*, *”bättre förstå processerna till varför män slår”*. Ett annat viktigt motiv var möjligheterna att träffa andra för erfarenhetsutbyte och möjligheter till framtida nätverkskontakter. Intresse för frågan angavs som motiv av två av de svarande. För tre av de svarande var det faktumet att kursen gav högskolepoäng avgörande för deras deltagande, övriga som kommenterar kursens högskolepoäng gör det i positiva ordalag.

3.4 Finansiering och gruppstorlek

På frågan om vem som finansierar deltagandet i kursen anger hälften att det var arbetsgivaren eller frivilligorganisationen som finansierar, den andra halvan anger Länsstyrelsen som finansiär. Kursavgiften är inte en aspekt som kursdeltagarna kommenterar självant vilket gör det svårt att avgöra i vilken mån den utgjort ett hinder för andra intresserade att delta. Kursledningen bedömer kursavgiften som relativt låg och ser en möjlighet att öka kursavgiften och också sänka gruppstorleken

till 25 deltagare. Kursdeltagarna ger däremot inte uttryck för att de uppfattat gruppstorleken som problematisk. Deras synpunkter kretsar mer kring sammansättningen av gruppen, både könsmässigt och erfarenhetsmässigt:

Vi har olika erfarenheter, har olika åldrar, olika utbildningsnivåer och vi jobbar med olika saker. Det är bra på ett sätt samtidigt som det kan finnas risk att man missar vissa bitar [...] en kurs där man jobbar både från sina egna områden och lite tvärgrupper, för jag tycker det är bra utifrån mitt jobb att möta kvinnojourer och höra deras tankar. Kriscentrum för män hade jättebra att ha med här [...] jag är lite kluven inför att ha alla i samma utbildning, man lär sig så mycket av varandra samtidigt som vi också behöver fördjupa oss inom våra egna områden.

Nu är vi väldigt blandade, vi är socionomer, frivillig organisationer och någon från sjukvården [...] ibland har det känts som lite för låg nivå.

Efter första dagen sa vi till varandra: alla kursdeltagare är kvinnor, alla föreläsare är kvinnor. På något sätt ser det alltid ut så.

I kursbeskrivningen har samverkan mellan frivilligorganisationer och kommunal verksamhet angetts som ett mål. Trots detta menar flertalet informanter att kursen inte medvetet och systematiskt utnyttjat den samlade erfarenhet och kompetens som gruppen besitter. De informanter som redan haft etablerade samverkansformer före kursen är dock mer positiva. De formerade sin egen grupp vilket innebar att de fick möjlighet till gemensamma diskussioner utifrån föreläsningar och litteratur som i sin tur bidragit till att förstärka samsyn och kompetens inom deras samverkansstrukturer. Flera av kursdeltagarna kommenterar också att det varit lite oklart vilka formella kriterier som påverkat urvalet av kursdeltagare.

3.5 Information före kursstart och återkoppling

Det övergripande intrycket är att informationen före kursstart fungerat väl. Den information som fanns tillgänglig på Malmö högskolas hemsida besvarade flertalet av kursdeltagarnas frågor.⁹ Informationen om kursen har man antingen fått via arbetsledare/chef, samverkansgrupp, utredaren Monica Johansson¹¹ eller via Internet.

Den information som kursdeltagarnas respektive arbetsgivare förmedlade har uppfattats som relevant och har bidragit till att skapa intresse för ett deltagande i kursen. En informant önskade att kurspresentation, schema och litteratur kommit ut tidigare för att på så sätt underlätta planering och inläsning av kurslitteratur.

Åtta svarande har uttryckliga krav från arbetsgivare på återkoppling efter avslutad kurs. Kraven handlar om att sprida informationen bland kollegor eller att

⁹ Majoriteten, 14 av de svarande, anser att informationen före kursstart varit tillfredsställande. De tre som svarat nej anger en viss oklarhet om vem och hur många som hade rätt att söka från en och samma kommun. Ytterligare en anger att det saknades informationen om kursen i deras kommun.

¹¹ Utredare och författare till rapporten *Förstudie inför utbildningssatsningar – kompetensutveckling rörande våld mot kvinnor i närstående relationer för socialtjänst och jourverksamheter i Skåne län* (2007). Malmö högskola

implementera den handlingsplan som man producerat som en del av kursens examination. Det finns också förväntningar på att kursdeltagarna ska etablera kontakter som sedan ska bidra till erfarenhetsutbyte.

3.6 Samarbetet mellan kursledning, administration och deltagare

Det generella intrycket är att kursen organisatoriskt fungerat väl. Kontakten mellan kursledning och administration har huvudsakligen skett via e-post. Kursadministratören har ansvarat för anmälningar, utskicket innan kursstart, kurslitteratur, ekonomisk uppföljning av de avtal man tecknat med den part som betalar kursdeltagarens avgift. Kursledningen har ansvarat för lokalbokningar, kaffe och lunchbeställningar.

Kursadministratören vill gärna i framtiden att all information och allt kursmaterial som kursledningen distribuerar till kursdeltagarna också förmedlas till kursadministratören. På så sätt finns all information samlad vilket underlättar eventuell kompletterande information till kursdeltagare som varit borta vid något kurstillfälle.

Kursledningen har bestått av två personer och i intervjuerna har det tydligt framkommit kritik mot en av personerna i kursledningen. Missnöjet har huvudsakligen handlat om kommunikationsproblem. Däremot har den andra personen fått goda vitsord och omtalats som lyhörd och villig att förändra kursupplägget. Denna villighet har dock fått till följd att examinationsuppgifterna som inledningsvis uppfattades tydliga successivt omförhandlas så att flertalet informanter uttryckt en viss osäkerhet om vad som krävs för att bli godkänd på kursen.

3.7 Lokaler och gruppdiskussioner

Man ser bara nacken av de andra deltagarna. Ögonkontakt hade inte varit fel.

Citatet ovan sammanfattar väl den kritik som flertalet informanter gav uttryck för i relation till de lokaler som använts. De har uppfattats som hinder för diskussion och erfarenhetsutbyte. Lokalerna ligger i det hus som på Malmö högskola kallas *Flundran* och i bottenplanet på *Gäddan* 8. De är av klassisk föreläsningskaraktär med föreläsaren i åhörarnas blickfång. Den tekniska utrustningen har inte alltid fungerat och någon av kursdeltagarna uttryckte ett behov av mikrofon till föreläsarna då det vid vissa tillfällen varit svårt att höra. Gruppdiskussionerna har genomförts i kringytorna på bottenplan i samma lokaler vilket kan ha bidragit till att kursledning och föreläsare inte alltid deltagit i diskussionerna under eftermiddagarnas grupparbeten. Denna frånvaro kommenteras som en svaghet av flera deltagare som menade att gruppdiskussionerna inledningsvis var alltför vagt strukturerade med vida frågor och svag eller ingen anknytning till kurslitteratur och föreläsningar. Efter kommentarer från deltagarna blev gruppdiskussionerna mer strukturerade och föreläsare och kursledning deltog mer aktivt i diskussionerna de senare tillfällena under kursen. Denna förändring kommenterades i positiva och uppskattande ordalag av flera kursdeltagare.

3.8 Kursens innehåll

Överlag uppfattar flertalet av deltagarna innehållet i kursen som adekvat och genomtänkt. Men flera önskemål har också framkommit över vad kursen borde ha innehållit för teman, hur balansen mellan teoretiska och forskningsmässiga inslag borde sett ut visavi mer erfarenhetsbaserade framställningar:

Mycket har varit teori och forskning. Jag tycker att det behöver ges större utrymme för nätverksbyggande under kursen.

Jag skulle gärna ha in lite mer teori kring processerna vad som händer i det här parrelationerna. Mer teoretiskt upplagd. En sån här kurs skulle kunna beröra både offrets roll och förövarens liksom barnperspektivet och hur vi alla kan samarbeta. Då blir det en komplett kurs.

Balansen mellan teori och praktik tycker jag varit bra. Det har blivit ett brett utbud.

Jag tycker det är väldigt kul, som det var idag att lyssna på någon som jobbar praktiskt med frågorna. Det är jätteintressant med teori. ... Vi sitter alla med kunskaper som det hade varit roligt att diskutera och utbyta erfarenheter med andra som är socialsekreterare.

Med undantag av deltagare från frivilligorganisationerna efterlyste deltagarna unisont perspektiv och forskning som belyser mäns ansvar för våldsutövandet och behovet av att inkludera män i den process som krävs för att assistera våldsutsatta kvinnor och barn.

Jag saknar det manliga perspektivet i denna kurs. Man glömmer det helt och hållet och det präglar också samhället. Vi jobbar mycket med kvinnor som vi försöker skydda. Men sen står där en man som fortsätter. Det perspektivet saknar jag jättemycket.

Flera informanter nämner också explicit psykoterapeuten Per Isdal som grundat ATV i Oslo som en lämplig föreläsare. Hans bok *Meningen med våld* beskrivs också som en lämplig kursbok. Även kursledningen pekade på behovet av att lyfta in erfarenheter från arbete med våldsverkande män. Motivet till att mansperspektivet inte funnits med i utbildningen förklaras av att det inte ingick i Länsstyrelsens uppdrag att arbeta med dessa frågor då uppdraget att undersöka utbildningsbehovet formulerades. Idag har Länsstyrelsens uppdrag omformulerats och mansperspektivet ingår som en del av uppdraget.

På frågan om man tror sig kunna tillämpa kursinnehållet i det egna vardagsarbetet var samtliga övertygade om att de kommer att kunna använda det de lärt sig. Deras förväntningar på vad kursen ska innebära professionellt kan sammanfattas på följande sätt:

Nya perspektiv har gjort mitt bemötande av barn och kvinnor blir bättre.

Kursen ger mig mer kreativa tankar och jag bli mer medveten om de olika nivåerna som den här frågan berör såsom anmälningsskyldighet, organisationer, normaliseringsprocesser, behovet att arbeta med kvinnan, barnen och mannen.

Få ta del av den nya forskningen på området för att få en bred grundkunskap.

Vad det gäller förväntningarna före, eller i anslutning till kursens start, och huruvida dessa infriats fanns delade uppfattningar om. Åsikterna glider på en skala från ena ytterpunkten *"Kunniga personer som valt ut bra information och mycket bra föreläsare"* via *"till viss del men vissa föreläsningar har inte hållit den höga kvaliteten jag förväntat mig"* till andra ytterpunkten *"För få föreläsare och ingen feedback på diskussionerna i grupperna"*. Den första föreläsningen är den enskilt mest omnämnda föreläsningen. Den har kommenterats av flera *"som lätt och ytlig"* även om föreläsaren bedömdes som entusiastisk och bra. Annars får föreläsarna genomgående positiva omdömen och har alla uppfattats som engagerade och kunniga. Olika informanter lyfter fram olika föreläsare när de exemplifierar vem de tyckt varit särskilt bra eller gett intressanta vinklingar på föreläsningstematiken. Några tycker att barnperspektivet belysts på ett intressant sätt. Andra lyfter fram att det juridiska perspektivet gav en viktig förståelse till varför man dömer som man gör, vilket många gånger kan vara svårbegripligt ur ett lekmannaperspektiv. Samtidigt som vissa informanter tyckte kursen greppat över för mycket lyfter andra fram att man saknat: *"hur man ska behandla barn och par"*, *"förövarperspektivet behövs förtydligas för att lyfta bort skam och skuld från kvinnan"*, *"tips om hur man lyfter den som tappat gnistan"* och *"hur kan man hjälpa mammorna att tala med sina barn"*.

Ytterligare en aspekt som kursdeltagarna pekat på är behovet av att diskutera förhållningssätt visavi professionell inkompetens. Kriminologi, folkhälsa och psykologi nämns också av någon som viktiga perspektiv att lyfta in i utbildningen.

3.9 Litteratur och examination

Med tanke på att kursdeltagarnas utbildningsbakgrund varierar har kursledningen genomgående använt sig av kurslitteratur på svenska. All kurslitteratur ingår i kursavgiften och distribueras i samband med första kurstillfället. Anledningen till detta bygger på tidigare erfarenheter av uppdragsutbildningar där kursdeltagare haft problem att få tag i litteraturen. Detta har uppskattats av kursdeltagarna även om några önskat att de hade kunnat få ta del av litteraturen före kursstarten. Innehållsmässigt har litteraturen uppfattats som lättläst. Men hur litteraturen används varierar mellan de olika kurstillfällena. En föreläsare har refererat till den kursboken hon själv författat och tillämpar innehållet i boken under sin föreläsning. Andra refererar inte alls till litteraturen.

Flera av informanterna visar i intervjuerna prov på god kännedom till fältet och menar att litteratur och föreläsarna inte helt återspeglar de sista årens kunskapsutveckling på området. Deras sammanfattande omdöme är *"för 80-talsaktig och feministisk"*.

Examinationen omfattade två uppgifter varav den ena gjorts i grupp medan den andra var en individuell fördjupning i kurslitteraturen. Intrycket är att examinationsuppgiften, framförallt den individuella, blivit otydligare under kursens gång. Den har uppfattats kunna innehålla mer eller mindre vad som helst.

3.10 Kursens pedagogiska utformning

Mer interaktiva föreläsningar! Sista gången tog föreläsaren sin bok och konkretiserade innehållet. Jag fattar bäst då! Jag gillar de interaktiva föreläsningarna.

Även om jag hört det förut så ger det mig alltid något nytt varje gång jag hör det. Jag fortsätter att reflektera i relation till min vardag.

Jag tycker att flera eftermiddagstimmar i början försvann i tomma intet.

Jag har haft många minisamtal med olika personer som lärt mig mycket.

Seminarieverksamheten har varit luddig och inte skapat underlag för samverkan.

Kritiken mot kursens pedagogiska struktur är mer entydig och påtaglig än den kritik som formulerats kring innehållet. Balansen mellan föreläsning och grupparbete kommenteras av många och man menar att föreläsningstiden borde utökas till tre timmar: *"annars blir det lite rumphugget"*. Lärarna borde också enligt flera deltagare ha varit med i gruppdiskussionerna, och grupparbetet borde ha strukturerats så att det avslutades med en diskussion i helgrupp, enligt några informanter. Just bristen på feedback, dels ifrån kursledningen men också ifrån övriga deltagare har kommenterats av flera deltagare och ett önskemål om ett mer systematisk erfarenhetsutbyte mellan kursdeltagarna har efterfrågats. Dessutom vill man gärna se mer genomarbetade seminarieuppgifter, värderingsövningar eller fallstudier.

En av informanterna föreslår att kursledningen inledningsvis borde introducera hur man ser på kunskapsprocessen som förväntas ske under kursen. Hon menar att det är viktigt att etablera en samsyn och för krävs att man introducera, förklara och diskutera den pedagogiska funktion som föreläsningarna, gruppdiskussionerna, litteraturen och de avslutande examinationsuppgifterna ämnar fylla. Det måste framgå tydligt vad man som kursdeltagare förväntas ta ansvar för menar informanten.

4 Slutsatser och rekommendationer

Syftet med denna utvärdering har varit att ge underlag till eventuella förändringar för kommande kurstillfällen av *Våld mot kvinnor och barn i nära relationer - 8 hp*. I utvärderingsmaterialet finns det flera viktiga synpunkter från kursdeltagarna som kan bidra till utveckling av kursen och diskussionen om hur kursen bäst kan bli ett led i Länsstyrelsens satsning på våldsutsatta kvinnor och barn i Skåne. Nedan presenteras i punktform några av de slutsatser och rekommendationer som framkommit under utvärderingsarbetet.

- *Urvalskriterier.* Det finns behov av att skapa urvalskriterier så att grupp-sammansättningen antingen bygger på att kursdeltagarna har likartad utbildningsbakgrund och yrkesverksamhet alternativt att urvalet återspeglar Länsstyrelsens ambition att skapa underlag för framtida samverkan mellan olika aktörer. Det senare alternativet, som rekommenderats av deltagarna i kursen, innebär att kursledningen aktivt måste motivera och arbeta för att integrera erfarenhetsutbyte som en del av kursens pedagogiska utformning.
- *Kursinnehåll.* Flertalet är nöjda med kursinnehållet, men det finns ett tydligt och utbrett önskemål om att forskning och erfarenheter av att arbeta med män som slår, ska ingå.
- *Föreläsningar.* Föreläsare får överlag välvilliga kommentarer. Det är också angeläget att de deltar i diskussionerna i grupperna så att kursdeltagarna ges möjligheter att ställa mer specifika frågor. Flertalet av kursdeltagarna önskar dessutom att föreläsningarna skulle omfatta tre timmar istället för två.
- *Kurstillfällen.* Det bör framgå tydligt vad man som kursdeltagare förväntas ta ansvar för. Med en tydligare ansvarsfördelning blir utvärderingen av kursupplägget lättare att korrigera.
- *Kurslitteratur.* Eftersom studievanan varierar i en heterogen grupp som denna är det viktigt att kursledningen tydligt klargör att kunskaps-inhämtandet också bygger på självstudier av litteraturen.
- *Examinationsuppgiften.* Ett tydligt syfte och ramarna för uppgiften bör kommuniceras med deltagarna.
- *Kursadministratören.* De önskar få en kopia på all den information och allt kursmaterial som kursledningen distribuerar till kursdeltagarna för att på så sätt samla den på ett ställe.
- *Kursplaneändringar.* Klargör tydligt vem som äger utbildningen och därmed vem som har möjlighet att formulera och omformulera kursplanen.

5 Referenser

Johansson, Monica (2007) *Förstudie inför utbildningsåtgärder - Kompetensutveckling rörande våld mot kvinnor i närstående relationer för socialtjänst och jourverksamheter i Skåne län.*, Malmö, Malmö högskola.

Prop.1997/98:55 *Kvinnofrid*, Stockholm : Fritze, 1998.

SOU 2006:65 *Att ta ansvar för sina insatser : socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor : betänkande / av Utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*, Stockholm : Fritze, 2006.

Södling, Maria (2004) *Genusperspektiv och mäns våld mot kvinnor: ett regeringsuppdrag*, Stockholm: Högskoleverket, 2004.

Bilaga 1

Enkätfrågor:

Ålder:

Kön:

Utbildning:

Organisation/arbetsgivare:

Din sysselsättning/befattning:

Finansiering av kursen (privat, - arbetsgivare, - organisation, - annan):

Hur fick du information om kursen *Våldsutsatta kvinnor och barn*?

Anser du att informationen du fick före kursstart var tillräcklig?

Ja , Nej , Om nej, förklara:

Hur kommer det sig att du valde att gå utbildningen?

Om kursen inte gav några akademiska poäng hade du då valt att delta?

Ja , Nej

Har du några krav på återkoppling från din arbetsgivare, vad det gäller denna utbildning?

Ja , Nej , Om ja, vad:

Tror du att du kommer att kunna tillämpa kursens kunskap i ditt arbete?

Ja , Nej , Om ja, Hur?:

Vad förväntade/förväntar du dig att kursen skall ge dig?

Vilka förhoppningar hade/har du på kursens innehåll?

Vilka farhågor hade/har du på kursen?

Vad är du rädd att kursen inte kommer att ge dig?

Tycker du att kursen hittills motsvarat dina förväntningar?

Ja , Nej

Om ja: Beskriv

Om nej: Beskriv

Hur upplever du formerna (seminarier, diskussionsgrupper etc.) för kurstillfällena?

Hur skulle arbetsformen kunna utvecklas?

Vill du ändra på något i kursupplägget? T ex litteratur, arbetsformer, föreläsningssupplägget etc?

Upplever du lärarnas olika kompetensområden svarar väl mot kursens tematik?

Ja , Nej , Motivera:

Skulle du vilja ha ytterligare kompetenser knutet till kursen?

Ja , Nej , Om ja, vilka kompetensområden menar du skulle berika kursen?

Övrigt

Bilaga 2

Frågeteman

- Bakgrund
- Organisering
- Pedagogiskt upplägg
- Information
- Innehåll
- Litteratur
- Examination
- Lokaler

KURSPLAN

Kvinnor och barn som utsätts för våld i nära relationer, 8 högskolepoäng

Women and Children Experiencing Domestic Violence

Fastställande

Kursen är inrättad 2007-12-11. Denna kursplan är fastställd 2007-12-11 av Områdesstyrelsen/Utbildningsnämnden vid Lärarutbildningen. Kursplanen gäller från 2007-12-11.

Syfte

Kursen syftar till att deltagarna ska vidareutveckla befintlig och tillägna sig ny kunskap om förutsättningar och processer när det gäller våld mot kvinnor och barn i nära relationer. I kursen ingår även att öka deltagarnas förtrogenhet vad gäller stöd och bemötandestrategier till kvinnor och barn som utsatts för våld.

Fördjupning i förhållande till examensfordringarna

Uppdragsutbildning.

Förkunskapskrav

Deltagare i uppdragsutbildningar utses av uppdragsgivare.

Lärandemål

Efter avslutad kurs skall deltagarna kunna

- reflektera över olika teoretiska förklaringsmodeller till mäns våld mot kvinnor,
- värdera olika metoder avseende stöd och bemötandestrategier,
- belysa konsekvenser av våld mot kvinnor och barn i nära relationer,
- redogöra för lagstiftning samt rättsprocesser med anknytning till våld mot kvinnor och barn,
- resonera kring specifika teman inom området våld mot kvinnor i närstående relationer samt barn som bevittnat detta våld,
- beskriva berörda myndigheters och organisationers skyldigheter och ansvar samt hur dessa kan samverka för att kunna möta våldsutsatta kvinnor och barn,
- reflektera över den egna myndighetens/organisationens arbete när det gäller våld mot kvinnor och barn samt samverkan med andra verksamheter, och
- tillämpa metoder i syfte att föra kunskap vidare i verksamheter och organisationer inom området.

Formerna för bedömning av studenternas studieprestationer

Examinationen sker dels genom ett aktivt deltagande i sammankomsterna, dels skriftliga inlämningsuppgifter. Dessutom ingår ett avslutande fördjupningsarbete med fokus relevanta för kursens teman.

Innehåll och kursens delkurser/moment

Följande teman kommer att behandlas under kurser

- våld mot kvinnor i nära relationer
- våldutsatta barn och barn som har bevittnat våld inom familjen
- teoretiska perspektiv och aktuell forskning inom området
- lagstiftning, juridik och rättsprocess
- organisation och samverkan
- samtalsmetodik
- att föra kunskapen kring dessa teman vidare ut i verksamheten.

Arbetsformer

Kursen genomförs i form av föreläsningar och seminarier/gruppdiskussioner där frågeställningar och erfarenheter från deltagarnas egna yrkesverksamheter är centrala. Kursen avslutas med ett självständigt fördjupningsarbete.

Betygsgrader

Underkänd eller Godkänd.

Litteratur och övriga läromedel

Hela kursen

Heimer, Gun & Posse, Barbro (red) (2003) Våldutsatta kvinnor - samhällets ansvar. Studentlitteratur, Lund (273 s.)

Holmberg, Carin & Enander, Viveka (2004) Varfrö går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser. Kabusa böcker, Ystad (223 s)

Hägg, Kerstin & Kouppa, Svea Maria (2007) Professionell vägledning - med samtal som redskap. Studentlitteratur, Lund (131 s)

Socialstyrelsen (2005) När mamma blir slagen: att hjälpa barn som levt med våld i familjen. (80 s)

Textkompendier med utdrag ur litteratur och juridiskt material relevanta för kursens olika teman tillkommer.

Kursvärdering

Kursansvarig lärare/examinator ansvarar för att två kursvärderingar genomförs.

En formativ kursvärdering (s.k temperaturtagning) görs efter halva kursen.

Denna sammanställs och återkopplas till studenterna snarast möjligt.

Återkopplingen görs skriftligt på kursens hemsida eller muntligt under lektionstid.

En summativ kursvärdering genomförs i anslutning till kursens slutförande.